مرکز تخصصی نیوشا
ارزیابی و درمان اختلالات شنوایی
www.newsha.ir

عنوان : جایگاه کنونی روش شنوایی-کلامی در جهان امروز

"روشی که روز به روز در حال رشد و توسعه است"

نویسنده: Warren Estabrooks,M.Ed.,Dip.Ed.Deaf,LSLS Cert.AVT

تدوین و ترجمه: گروه علمی موسسه دانش بنیان نیوشا

سال انتشار: ۱۳۹۴

دکتر دانیل لینگ[1]، فردی که رنسانسی در روش های توانبخشی شنوایی ایجاد کرد و در حال حاضرمربی بسیاری از متخصصین شنوایی-کلامی محسوب می شود، در جایی می نویسد: "روش شنوایی-کلامی حاصل نتایج طبیعی رشد وتوسعه دانش، مهارت و فناوری است". در نتیجه همین پیشرفت ها بود که روش های درمانی جدید شکل گرفت و روش شنوایی-کلامی به سرعت رشد و توسعه پیدا کرد و فراگیر شد. با بهره گیری از این روش، تعداد زیادی از کودکان کم شنوا توانستند گفتار را بیاموزند، با دیگر اعضای جامعه ارتباط برقرار کنند، به سطوح بالاتر از مقاطع تحصیلی و آکادمیک برسند، آزادانه تر و راحت تر به حرفه و شغل موردنظر خود در جامعه دست پیدا کنند و بالاخره، در جنبه های فردی و اجتماعی زندگی خود، از احساس امنیت بیشتر برخوردار شوند و محدودیت های کمتری داشته باشند.(استابروکس، ۲۰۰۶).

در حال حاضر، با تکیه بر تمرینات هدفمندِ روش شنوایی-کلامی، امکانات و تسهیلات بسیار بیشتری نسبت به گذشته برای کودکان کم شنوا فراهم گردیده است. این گروه از کودکان کم شنوا و والدین آن ها، در حال گذر از دنیای خاکستری سکوت به دنیای رنگارنگ صدا هستند.

امروزه بسیاری از این کودکان توانایی گوش دادن به صدای خود، گوش دادن به صدای دیگران و گوش دادن به همه اصوات دیگر را فرابگیرند. با فراگیری مهارت گوش دادن، آن ها می توانند توانایی صحبت کردن را نیز فرابگیرند. فراگیری گوش دادن و صحبت کردن، به کودک کم شنوا کمک می کند تا بتواند با دیگران ارتباط برقرار کند و مهارت خواندن و نوشتن را فرابگیرد. از این طریق است که مسیر دستیابی او به بسیاری از موفقیت های تحصیلی و اجتماعی هموار می گردد.

امروزه با اجرای برنامه های غربالگری شنوایی سراسری نوزادان، و تکیه بر فناوری های پیشرفته وسایل کمک شنوایی و نیز آموزش های خانواده-محور، بسیاری از کودکان مبتلا به کم شنوایی می توانند بهره مندی بیشتری از روش شنوایی-کلامی داشته باشند. به طور کلی، درحال حاضر تغییرات قابل توجهی در زمینه گرایش به رشد و توسعه مهارت های گوش دادن و صحبت کردن در میان کودکان ناشنوا و کم شنوا مشاهده می شود. نتایج مطالعه ای که اخیرا انجام گرفته است، نشان می دهد که مشترکات

[1] Daniel Ling

برنامه های شنوایی-کلامی و برنامه های شنوایی-شفاهی بسیار بیشتر از تفاوت های آن هاست. در ژوئن سال ۲۰۰۸ میلادی، آکادمی شنوایی-کلامی که از زیرمجموعه های موسسه الکساندر گراهام بل محسوب می شود، وظایف متخصصین شنوایی-کلامی را به شرح زیر معرفی کرد:

تعریف

متخصص شنوایی-کلامی، فردی است که به کودکان ناشنوا و کم شنوا کمک می کند تا مهارت های گفتار و خواندن و نوشتن را از طریق گوش دادن فرابگیرند.

به این منظور، متخصص شنوایی-کلامی باید بر آموزش، راهنمایی، حمایت و پشتیبانی خانواده و به کارگیری تکنیک ها، راهبردها و روش های جدید تمرکز کند. تنها از این طریق است که زمینه رشد و توسعه مهارت های زبانی و گفتار به شکل مطلوب در کودک کم شنوا فراهم می شود.

متخصص شنوایی-کلامی به والدین کودکان کم شنوا کمک می کند تا فرزندشان بتواند به گفتار واضح و قابل فهم دست پیدا کند، بتواند در مدرسه عادی و در کنار کودکان دیگر به تحصیل بپردازد و در نهایت، از همه فرصت های آموزشی، اجتماعی و حرفه ای در زندگی خود برخوردار گردد.

تاریخچه رویکرد شنوایی-کلامی

از دیدگاه تاریخی، رویکردهای شنوایی-کلامی را می توان به دو شیوه شنوایی-کلامی(AV) و شیوه شنوایی-شفاهی(AO) تقسیم کرد. در حال حاضر، به دلیل پیشرفت های انجام شده در زمینه غربالگری شنوایی سراسری نوزادان، به کارگیری فناوری های کمک شنوایی، اجرای برنامه های مداخله زودهنگام و نیز افزایش دانش و مهارت متخصصین این حوزه، هر دوی این روش ها از شباهت ها و مشترکات زیادی برخوردارند و نتایج مشابهی را رقم می زنند.

البته متخصص شنوایی-کلامی موظفند خدمات خود را در راستای اهداف و آئین نامه اخلاق حرفه ای درمان شنوایی-کلامی ارایه نماید.

روش شنوایی-کلامی در عمل

متخصصین شنوایی-کلامی از دانش و مهارت یکسانی در زمینه ارایه خدمات به کودکان کم شنوا و خانواده آن ها برخوردارند.

درمانگر شنوایی-کلامی در همه جلسات درمانی، خدمات خود را به شکل انفرادی برای کودک و خانواده ارایه می کند. به علاوه، بخشی از آموزش ها به شیوه انفرادی یا گروهی(کلاس درس) برای خانواده یا کودک ارایه می شود.

درمانگر شنوایی-کلامی از الگوهای طبیعی رشد مهارت های شنوایی، گفتار، زبان، شناخت و ارتباط برای تشخیص و طراحی برنامه درمانی استفاده می کند.

مسیر رشد و توسعه در روش شنوایی-کلامی

دورین پولاک، هلن بی بی، دانیل لینگ و دیگر پیشگامان عرصه جنبش شنوایی-کلامی، به خوبی می دانستند که هیچ روش واحدی نمی تواند نیازهای تک تک کودکان کم شنوا را برآورده کند، اما آن ها به ما نشان دادند که در روش شنوایی-کلامی چگونه می توان از دانش، تکنیک ها و راهبردهای مختلف استفاده کرد و به استانداردهای بالا در زبان و گفتار دست یافت، امری که امروزه در بسیاری از نقاط جهان امکان پذیر شده است. آن ها به ما کمک کردند تا امروز بتوانیم مسیر پیشرفت کودکان کم شنوا را تا سال های ۲۰۱۵، ۲۰۲۰ و حتی پس از آن ترسیم کنیم.

بر اساس آمار سازمان بهداشت جهانی، تا سال ۲۰۰۵ میلادی، حدود ۲۷۸ میلیون از مردم جهان مبتلا به کم شنوایی متوسط تا عمیق بوده اند که بیش از ۸۰ درصد از آن ها در کشورهای کم تا متوسط درآمد

زندگی می کرده اند. از این رو، حتی با وجود پیشرفت های زیادی که در این زمینه انجام شده است، هنوز کارهای زیادی وجود دارد که باید انجام شود.

در این میان نقش درمانگران معتقد به روش شنوایی-کلامی بسیار مهم می باشد. روش شنوایی-کلامی همانند کشتی نجاتی است که تنها ضامن مسیر پیشرفت آن، مشارکتِ جمعی افراد حاضر در آن است:

- تنها با حضور پررنگ و مستمر والدین است که امکان دستیابی به اهداف فوق فراهم می شود؛
- والدین در نقش کاپیتان این کشتی هستند که به خدمه آن هزینه سفر می پردازند؛
- درمانگر شنوایی-کلامی نقش راهنما وکشتیران را دارد؛
- کودکان کم شنوا مسافران گرانقدر این کشتی هستند که از خدمه کشتی، خدمات دریافت می کنند؛
- ما همه با همسفر هستیم و آینده کودکان کم شنوا را با هم رقم می زنیم؛
- در مسیر رشد و تعالی پیش رو، راه های صعب و دشوار نیز وجود دارد. از این رو گاهی اوقات لازم است با لنگر انداختن به موقع، راه را برای ایستگاه بعدیِ پیشرفت هموار کنیم؛
- لازم است در هر ایستگاه و لنگرگاهی، کمی استراحت کنیم، به مرور نقشه ها و برنامه های آینده بپردازیم و خود را به توشه راه و نیروهای کارامد مجهز کنیم؛
- هدف نهایی، دستیابی به رشد و توسعه مهارت های کودک کم شنواست، جایی که کشتیِ بزرگ آرزوها و موفقیت ها به مقصد غایی خود می رسد.
- در این میان، باید دانست که مسیر پیش رو، همیشه هموار نیست و بادهای مخالف و امواج توفنده ای در راه است که باید با صبر، مقاومت و اتکاء به برج دیدبانی مطمئن، آن ها را پشت سر گذاشت و به مسیر رشد و تعالی ادامه داد؛
- باید باور داشت که این کشتی مملو از عشق، ایمان و تلاش و کوشش خستگی ناپذیر تک تک سرنشینان خود است و روز به روز در حال نو شدن و قدرتمندتر شدن می باشد؛

دورنمای روش شنوایی-کلامی تغییر کرده است

طی سال های گذشته، چشم انداز بالینی استفاده از روش شنوایی-کلامی تغییرات زیادی کرده است و این تغییرات همچنان نیز ادامه دارد. در دهه گذشته، در جهان تغییرات عمده ای درآموزش نیروی تخصصی کارامد و موثر برای اجرای روش شنوایی-کلامی ایجاد شده است. در این میان، موسسه دانش بنیان نیوشا نیز تلاش کرده است تا همگام با رشد توسعه این روش، گام های موثری برای اجرایی کردن این شیوه کارامد در ایران بردارد که از جمله مهم ترین این اقدامات می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- پیشگامی در اجرای علمی و آکادمیک روش شنوایی-کلامی در ایران؛
- برگزاری مستمر دوره های آموزش مداوم ویژه معرفی و اجرای روش شنوایی-کلامی در ایران؛
- چاپ و انتشار کتاب، مقالات و جزوات آموزشی مرتبط با روش شنوایی-کلامی به زبان فارسی؛
- طراحی و تدوین برنامه منحصر به فرد بازتوانی نیوشا(NLP) متکی بر اصول و تکنیک های روش شنوایی-کلامی؛
- طراحی و مدیریت جامع ترین و بزرگترین سایت تخصصی(www.newsha.ir) ویژه اطلاع رسانی در حوزه اختلالات شنوایی و تعادل در ایران.

در سال های گذشته، اجرای روش شنوایی-کلامی برای خدمات گیرندگان(کودکان کم شنوا و خانواده آن ها)، متخصصان و درمان تغییرات عمده ای داشته است.

تغییرات در حوزه خدمات گیرندگان:

- سن ورود به برنامه شنوایی-کلامی و نیز سن ترخیص کودکان کم شنوا از این برنامه کاهش قابل توجهی داشته است. در این میان، کافی است بدانیم که در سال های اولیه تاسیس موسسه نیوشا(۱۳۸۴-۱۳۷۹)، میانگین سن ورود به موسسه، ۳/۴ سال و میانگین سن ترخیص از برنامه درمانی، ۶/۱ سال بوده است. این درحالی است که در سال های اخیر(۱۳۹۴-۱۳۸۸)، میانگین سن ورود و ترخیص به ترتیب ۲/۱ سال و ۴/۳ سال بوده است.
- آگاهی افکار عمومی از مسئله کم شنوایی و تاثیرات سوء آن بر مهارت های زبانی و تحصیلی کودکان کم شنوا بیش از پیش افزایش پیدا کرده است. این درحالی است که در کشور عزیزمان ایران، استفاده از آگهی های مربوط به معرفی وسایل کمک شنوایی از جمله سمعک در مراکز پر رفت و آمد نظیر مترو، اتوبوسرانی، روزنامه های کثیرالانتشار و نیز پرمخاطب ترین و تاثیرگذارترین رسانه شفاهی یعنی صدا و سیما، نقش به سزایی درکاهش تابوی استفاده از سمعک و نیز اطلاع رسانی در زمینه مزایای استفاده از سمعک داشته است. به علاوه، باید به انتشار کتاب های معرفی وسایل کمک شنوایی به کودکان و خانواده ها نیز اشاره کرد که نقش به سزایی در ایجاد درک درست از پدیده معلولیت شنوایی و فرهنگ تعامل با کودک کم شنوا در میان جامعه عادی دارد. در همین راستا، موسسه دانش بنیان نیوشا در سال های گذشته تلاش کرده است تا از طریق ارایه اطلاعات مختلف در زمینه کم شنوایی، گام های موثری در جهت آگاهی رسانی به افکار عمومی بردارد. انتخاب به موقع و تاثیرگذار هفته جهانی ناشنوایان به عنوان زمان برگزاری "سمپوزیوم سالیانه علمی-فرهنگی خانواده و کودک کم شنوا" که به پیشنهاد موسسه دانش بنیان نیوشا و با همکاری سازمان محترم بهزیستی کشور اجرا می گردد، یکی از درخشان ترین اقدامات در این حوزه به شمار می آید. به علاوه، این موسسه طی ۱۵ سال گذشته تمام تلاش خود را به کار بسته است تا همگام با مراکز پیشگام دنیا در زمینه مداخله زودهنگام کم شنوایی، اهمیت و ضرورت کاربرد روش شنوایی-کلامی به عنوان اولین

انتخاب شیوه آموزشی کودکان کم شنوا را نشان دهد و مدیران، متخصصان، درمانگران و دست اندرکاران مختلف حوزه کم شنوایی را با قابلیت های منحصر به فرد این روش آشنا کند.

- آمارهای جهانی نشان می دهد که آمار استفاده از کاشت حلزون برای کودکان ناشنوا در دنیا، به سرعت در حال افزایش است. خوشبختانه در ایران نیز تعداد کاربران کاشت حلزون قابل توجه است و بر اساس آخرین آمارها، تاکنون برای بیش از ۸۰۰۰ نفر از افراد ناشنوا و کم شنوا در ایران(که عموما کودک هستند)، از کاشت حلزون استفاده می کنند؛
- تعداد کودکان کم شنوایی که چندمعلولیتی هستند و از خدمات روش شنوایی-کلامی سود می برند، رو به افزایش است؛
- در حال حاضر، بر خلاف گذشته خدمات روش شنوایی-کلامی برای کودکان دوزبانه و چندزبانه نیز ارایه می گردد؛
- آگاهی والدین از روش شنوایی-کلامی از طریق اینترنت و شبکه های اجتماعی افزایش یافته است؛
- مشارکت پدران در روند توانبخشی شنوایی و درمان شنوایی-کلامی افزایش چشمگیری پیدا کرده است.

در حوزه متخصصان:

- درحال حاضر، روش شنوایی-کلامی، جزء لاینفک خدمات توانبخشی شنوایی در مراکز کاشت حلزون محسوب می شود؛
- تعداد متخصصانی که تمایل دارند از دوره ها و کارگاه های روش شنوایی-کلامی استفاده نمایند، رو به افزایش است؛
- پیشرفت شگفت آور و پرسرعت فناوری های وسایل کمک شنوایی(از جمله سمعک و کاشت حلزون)، زمینه دستیابی آسان تر کودکان کم شنوا به مهارت های زبانی و گفتاری را بیش از هر زمان دیگر فراهم کرده است؛
- هر روزه بر حجم اطلاعات موجود در زمینه روش شنوایی-کلامی افزوده می شود؛
- انتظارات و توقعات از روش شنوایی-کلامی رو به افزایش است؛
- در حال حاضر، تعداد بیشتری از مراکز تخصصی و دانشگاهی در سراسر دنیا، آمادگی ارایه دوره ها و کارگاه های روش شنوایی-کلامی را دارند. در همین راستا موسسه دانش بنیان نیوشا، طبق روال گذشته کارگاه های آموزشی شنوایی-کلامی را در دو سطح مقدماتی(دوروزه) و پیشرفته(سه روزه) برگزار می کند.
- تعداد کودکان کم شنوایی که از روش های مبتنی بر بینایی(Visual-based) به روش های شنوایی-محور(Auditory-based) روی آورده اند، افزایش یافته است؛

در حوزه درمان:

- درمان ها و خدمات توانبخشی شنوایی که در مراکز مختلف ارایه می شود، از رسمیت کمتری برخوردارند و عمدتا با محوریت و تکیه بر نقش والدین انجام می گیرند(والد-محور هستند)؛
- افراد مختلفی که با کودکان کم شنوا سروکار دارند، طبیعی تر(در فاصله طبیعی و غیراغراق آمیز)صحبت می کنند؛
- بازی کردن با کودکان کم شنوا به معیار هنجار(کودکان عادی) نزدیک تر شده است؛
- متخصصان و مربیان هنگام صحبت با کودک کم شنوا الزاما از تکنیک "علامت دست" استفاده نمی کنند؛
- همکاری و مشارکت متخصصان مختلف از جمله شنوایی شناس، پزشک متخصص(گوش، گلو و بینی، اطفال، روانپزشک، اعصاب)،گفتادرمان، کاردرمان و روانشناس در تیم توانبخشی شنوایی بیشتر شده است؛
- درحال حاضر، تعداد زیادی از تکنیک های روش شنوایی-کلامی برای کودکان چندمعلولیتی مورد استفاده قرار می گیرد؛
- حضور کودکان کم شنوا در مهدهای کودک و مدارس عادی بیشتر شده است؛

تغییرات در حوزه های دیگر:

- انتظارات و توقعات عمومی از کودکان کم شنوا، والدین آن ها و متخصصان افزایش پیدا کرده است؛
- کودکان کم شنوا بیشتر از گذشته صحبت می کنند و ما نیز به صحبت ها و چگونه صحبت کردن آن ها بیشتر از گذشته گوش می دهیم؛
- از تکنیک های روش شنوایی-کلامی برای افزایش درک گفتار از طریق گوش دادن بیشتر استفاده می شود؛
- فراگیری مهارت های زبانی در کودکان کم شنوا اغلب به شکل غیر رسمی و در جریان عادی زندگی روزمره اتفاق می افتد؛
- نسبت به گذشته، هماهنگی و همگامی درمانگران و والدین با روند طبیعی رشد مهارت ها در کودک کم شنوا بیشتر شده است، به نحویکه از روش های اصلاحی[۲] کمتر استفاده می شود؛
- تمرکز اصلی درمان بر کودک و خانواده است و درمانگر فقط نقش مربی و راهنما را دارد؛
- دیگر همانند گذشته، میزان کم شنوایی معیار پیش آگهی درباره وضعیت احتمالی زبان و گفتار کودک کم شنوا در آینده نمی باشد؛
- نقش کلیدی و مهم شنوایی شناس، ایجاد شرایط دسترسی مغز به اطلاعات شنیداری مناسب می باشد؛
- بسیاری از کودکان ناشنوا، مدرسه را با حضور در کلاس عادی و در کنار کودکان شنوا آغاز می کنند؛
- رشد و توسعه مناطق شنیداری مغز وابسته به اطلاعات صوتی است که دردسترس کودک ناشنوا قرار می گیرد.

[۲] Remedial model

نتیجه گیری

می توان امیدوار بود که در آینده نزدیک، استفاده از روش شنوایی-کلامی، با تکیه بر نتایج شگفت آور استفاده از سمعک و کاشت حلزون و ارایه خدمات از طریق درمانگران کارآزموده و کارامد و نیز مشارکت فعالانه والدین، به استاندارد همه مراکز نظام سلامت شنوایی در سراسر جهان تبدیل شود.

وظیفه همه درمانگران، شنوایی شناسان، آسیب شناسان گفتار و زبان، جراحان، مددکاران اجتماعی و متخصصان دیگر این است که با آموزش و راهنمایی والدین، مسیر دستیابی کودکان کم شنوا به مهارت گوش دادن، زبان و گفتار را فراهم نمایند.

اگر این فرصت را داشته باشیم که در سال ۲۰۳۰ میلادی نگاهی به گذشته کنیم، متوجه خواهیم شد که نتایج مثبت و موفقیت آمیز کارهای انجام شده، بسیار چشمگیر است و همه موانع موجود بر سر راه رشد و توسعه ارایه خدمات عادلانه برای کودکان کم شنوا از میان برداشته شده است. در آن زمان، جهان توانسته است با اتکا بر فناوری های روز، مسیر دستیابی مغز به اصوات را بیش از پیش هموار کند.

امروزه با تکیه بر دانش و تجربه روش شنوایی-کلامی، امکان دستیابی به افق های بلند و روشن، بیش از پیش تسهیل شده است. بر همین اساس، باید از تجربه گذشتگان درس بگیریم و داستان کشتی نوح را سرلوحه کار و عمل خود در آینده قرار دهیم:

- به هیچ وجه کشتی را ترک نکنیم؛
- به یاد داشته باشیم که همگی در یک کشتی هستیم و با هم مسافرت می کنیم؛
- برای آینده، برنامه ریزی کنیم. به خاطر داشته باشیم که زمانیکه نوح کشتی می ساخت، هنوز بارانی نیامده بود؛
- به انتقادات خوب گوش دهیم و سپس با جدیت تمام مشغول کار شویم؛
- آینده را در بلندترین نقطه بسازیم نه در پست ترین مکان؛
- برای ایمنی بیشتر، همواره "با هم و درکنار هم" حرکت کنیم؛

- **سرعت زیاد، همیشه خوب نیست. گاهی اوقات لازم است لاک پشت وار حرکت کنیم و سپس در پایان کار، از خرگوش جلو بزنیم؛**
- **هرگاه مضطرب و خسته هستیم، اندکی استراحت کنیم؛**
- **همواره به یاد داشته باشیم که کشتی توسط "آماتورها" ساخته شد؛**

و به خاطر داشته باشیم که نباید نگران طوفان بود، زیرا همواره رنگین کمانی در انتظار است.